DOI:10.33766/2524-0323.94.232-245

УДК 342.951(477):331.108.26

Попова Л. М., доктор юридичних наук, кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури (м. Харків, Україна)

e-mail: Liliya.herman01@gmail.com

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0001-8255-8363>

Нестеренко О. В., асистент кафедри безпеки життєдіяльності та інженерної екології Харківський національний університет будівництва та архітектури (м. Харків, Україна)

e-mail: helennester1972@gmail.com

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

У статті вказано, які саме загрози зараження коронавірусною хворобою існують для населення, та обґрунтовано необхідність забезпечення державою заходів щодо організації та здійснення господарської діяльності в умовах пандемії COVID-19. Проаналізовано чинне законодавство щодо наявності дієвих програм, покликаних допомогти населенню на кожному етапі коригування протиепідемічних заходів з урахуванням особливостей поточної ситуації в країні. Проведено аналіз профілактичних заходів, що проводяться в Україні суб'єктами господарювання під час здійснення господарської діяльності задля уникнення зараження коронавірусною хворобою. Обґрунтовано необхідність запровадження комплексної системи захисту вітчизняної економіки від наслідків пандемії, розробки та втілення ефективної безпекової стратегії України в умовах нових глобальних біологічних викликів.

Ключові слова: правові засади, державні органи, господарська діяльність, суб'єкти господарювання, шкідливі виробничі фактори, ризики, пандемія COVID-19, профілактика, безпекова стратегія.

Постановка проблеми. Дослідження проблем, пов'язаних з охороною здоров'я та захистом права на здоров'я населення України є складовою правоохоронної діяльності держави, та є надзвичайно актуальними в умовах поширення пандемії коронавірусу не тільки на території нашої держави, а й у всьому світі.

Здоров'я і життя людини є основоположною соціальною та конституційною цінністю, важливим напрямком діяльності державної політики. Так у статті 3 Конституції України вказано, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю», а «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави» [1].

Нині людство зіткнулося з поширенням серед населення пандемії COVID-19. Ця «чума XXI століття» не оминула провідні економіки світу і країн системи охорони здоров'я. Генеральний директор Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) ще 13 березня 2020 року на брифінгу для ЗМІ з приводу COVID-19 оголосив, що в даний час Європа стала епіцентром пандемії, де реєструється більше випадків і смертей, ніж в інших країнах світу (за винятком Китаю). Досвід Китаю,

Республіки Корея, Сінгапуру та інших країн показав, що активне тестування і відстеження контактів в поєднанні із заходами соціального дистанціювання і мобілізацією суспільства можуть запобігти зараженню і врятувати життя людей [2].

На сьогодні людство опинилося в умовах, коли необхідно проводити ряд заходів щодо оперативного реагування на поширення COVID-19. Особливо важливим заходами щодо запобігання поширенню пандемії коронавірусу є забезпечення інфікованих на COVID-19 належною медичною допомогою та лікарськими засобами. Серед інших можна вказати такі-от: інформування громадян щодо правил поведінки під час епідемії коронавірусу і забезпечення зворотного зв'язку щодо стану здоров'я; забезпечення ефективної безоплатної діагностики та тестування на COVID-19 [7-13], а головне – забезпечення сприятливих умов трудової діяльності населення в умовах пандемії коронавірусу. Саме тому дослідження правових засад організації та здійснення господарської діяльності в умовах пандемії COVID-19 є актуальним та потребує ретельного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі традиційно значна увага приділяється дослідженню заходів профілактики травматизму та профзахворювань робітників підприємств, виробничим травмам та ризикам у певній галузі тощо (П. С. Атаманчук, Р. М. Білик, В. В. Мендерецький, Т. М. Мошак, О. В. Нестеренко, Н. Г. Онищенко, О. П. Панчук, А. І. Самохвалова та ін.). Проте наразі об'єктивно недостатньо опрацьованою є наукова й практична проблема організації та здійснення господарської діяльності в умовах пандемії COVID-19, правового регулювання здійснення такої діяльності.

Формулювання цілей. Метою статті є аналіз профілактичних заходів, що проводяться в Україні суб'єктами господарювання під час здійснення господарської діяльності задля уникнення зараження коронавірусною хворобою, та засад правового регулювання організації і здійснення господарської діяльності в умовах пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні Верховна Рада України (ВРУ) прийняла ряд законодавчих та інших нормативно-правових актів, направлених на протидію пандемії коронавірусу [3, с. 172-186; 4, с. 147-155]. Привертає увагу Постанова ВРУ «Про заходи протидії поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) та захисту всіх систем життєдіяльності країни від негативних наслідків пандемії та нових біологічних загроз», яка передбачає створення національного штабу протидії біологічним загрозам [5].

Так вищезазначена Постанова ВРУ спрямована на забезпечення надання своєчасної та ефективної медичної допомоги хворим на COVID - 19, а також на: соціальний захист медичних працівників, а також немедичних працівників, які є учасниками процесу надання допомоги хворим; організацію надання соціальної підтримки пацієнтів; стале функціонування системи екстреної медичної допомоги; кадрове забезпечення потреб системи охорони здоров'я в епідеміологах, гігієністах та фахівцях з лабораторної діагностики; відновлення системи протиепідемічного захисту та розбудови мережі інфекційних лікарень; створення вітчизняного виробництва діагностичних тест-систем, лікарських засобів та імунобіологічних препаратів для діагностики, лікування та профілактики коронавірусної інфекції COVID-19.

У зв'язку з масштабами пандемії Верховна Рада України своєю Постановою рекомендувала Президенту України утворити та очолити Національний штаб протидії COVID-19 для організації оперативного реагування на поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) в Україні, підвищення спроможності національної системи охорони здоров'я, запровадження комплексної системи захисту вітчизняної економіки від наслідків пандемії, розробки та втілення ефективної безпекової стратегії України в умовах нових глобальних біологічних викликів [6].

16 квітня 2020 р. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) опублікувала тимчасові рекомендації про принципи коригування заходів щодо захисту здоров'я населення і соціальних заходів і при одночасному зменшенні ризику повторного зростання захворюваності [13]. До цього документа була розроблена серія програм, покликаних допомогти країнам на кожному етапі коригування протиепідемічних заходів з урахуванням особливостей поточної ситуації. Указаний документ призначений для осіб, які беруть участь у розробці правил і стандартних операційних процедур, спрямованих на попередження передачі COVID-19 на робочому місці, у тому числі для роботодавців, працівників та їхніх представників, профспілок і асоціацій комерційних підприємств, місцевих органів з питань охорони здоров'я, праці і зайнятості, а також фахівців з охорони та гігієни праці. У ньому сформульовані загальні рекомендації щодо робочих місць підприємств та організацій, що не підпорядковані сектору охорони здоров'я і їх трудових колективів. Причому, підприємствам особливими умовами праці можуть знадобитись додаткові захисні заходи.

Конкретні рекомендації щодо захисту здоров'я і безпеки деяких категорій працівників, безпосередньо взаємодіючих з населенням, містяться також в існуючих рекомендаціях ВООЗ. У таблиці 1 вказані основні дані про коронавірус.

3 06.03.2020 року комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Київської міської державної адміністрації (КМДА) прийняла рішення про необхідність проведення додаткових заходів запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19. Однією з вимог є посилення поточних дезінфекційних заходів.

Таблиця 1.

Основні дані про коронавірус

№ п/п	Назва вірусу	2019- nCoV (або SARS-CoV-2)
1.	Назва хвороби	COVID-19
2.	Шлях передачі	Контактний, крапельний
3.	Інкубаційний період	2-14 днів
4.	Вакцина	На даний час немає
5.	Лікування	Симптоматичне
6.	Симптоми	Підвищена температура, кашель, ускладнення дихання

Державна служба України з питань праці надала свої рекомендації про те, які запобіжні заходи потрібно вживати в робочих приміщеннях, щоб уберегти працівників від коронавірусу, та зазначила, що люди можуть інфікуватися

COVID-19 у такий спосіб: а) торкаючись забруднених поверхонь або предметів, а потім торкаючись очей, носа або рота; б) через повітряно-крапельний шлях від хворого COVID-19, стоячи на відстані одного метра від інфікованої особи (тобто, COVID-19 поширюється аналогічно грипу).

COVID-19 полонив увесь світ. І хоча більшість осіб, інфікованих COVID-19, відчувають легкі симптоми хвороби і згодом одужують, однак перебіг хвороби може супроводжуватися ускладненнями, такими як пневмонія. Ризик ускладнень захворювання зростає з віком (люди віком 40 років та більше є більш уразливими, ніж ті, кому до 40 років) та внаслідок ослаблення імунної системи, а також із такими захворюваннями, як: діабет, захворювання серця і легень тощо. Такі хворі потребують термінової госпіталізації.

Задля запобігання поширенню COVID-19 на робочому місці роботодавець повинні проводити профілактичні заходи, навіть якщо випадки COVID-19 не зареєстровані в місті, де здійснюється господарська діяльність. Своєчасно проведені профілактичні заходи можуть вберегти здоров'я працівників та скоротити втрачені робочі дні через хворобу і зупинити або сповільнити поширення COVID-19, якщо він потрапляє на своє робоче місце. Мінімальні вимоги безпеки й охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці розроблено на основі Директиви Ради 89/656/ЄЕС від 30 листопада 1989 р. [14], Наказу Міністерства соціальної політики України від 29.11.2018 р. № 1804 [15].

Відповідно до вказаних документів, мінімальні вимоги встановлюють загальні вимоги до засобів індивідуального захисту, що використовуються працівниками під час трудового процесу. Засоби індивідуального захисту використовують виключно за призначенням згідно з інструкціями з експлуатації, які мають бути зрозумілими для працівників [15].

Доцільно зазначити, що у вищезазначених документах вказано орієнтовний перелік небезпек, за яких використовуються додаткові засоби індивідуального захисту, серед яких виділено небезпеки, спричинені фізичними, хімічними, біологічними та психофізіологічними факторами.

Серед необхідних заходів, які можуть запобігти зараженню COVID-19, є наступні:

- утримання робочих місць чистими;
- регулярне протирання дезінфікуючими засобами столів і всіх робочих поверхонь, телефонів, клавіатури і т. ін. ;
- сприяння регулярному і ретельному миттю рук працівниками, підрядниками та замовниками (споживачами);
- розміщення диспенсерів з дезінфікуючими засобами у всіх видимих місцях (на робочих місцях), та регулярна їх заправка;
- розміщення постерів (плакатів), які закликають до виконання правил гігієни під час пандемії коронавірусу, затверджений державним органом охорони здоров'я;
- поєднання вищенаведених заходів з іншими комунікаційними заходами, такими як надання рекомендацій (читання лекцій) фахівцям з охорони праці, проведення брифінгів, зустрічей і пропаганди необхідності миття та дезінфекції рук;

- забезпечення доступу персоналу, підрядників і замовників (клієнтів) до місць доступу до води з милом або дезінфікуючих засобів;
- забезпечення чистого повітря на робочому місці;
- забезпечення масок для обличчя, інших тканинних засобів індивідуального захисту на робочих місцях, де є скупчення людей;
- забезпечення спеціальних урн для утилізації одноразових масок (фільтрів для масок);
- пояснення працівникам і підрядникам необхідності ознайомлення з загальнонаціональними (загальнодержавними) рекомендаціями щодо протидії поширенню COVID-19 перед поїздками у відрядження і т. ін. [13].

Оцінка ризиків на робочому місці. Збудник COVID-19 передається в основному повітряно-крапельним шляхом або через контакт з поверхнями, на яких наявний вірус. Ризик зараження на робочому місці може виникати під час виконання робіт, у службових поїздках, у місцях масового поширення інфекції, а також по дорозі на роботу і додому. Ризик зараження COVID-19 на робочому місці залежить від імовірності виникнення тісної (на відстані менше 1 м) або частого контакту з потенційно інфікованими COVID-19 людьми, або контакту з місцями, що містять вірус поверхнями або предметами. Оцінка ризику зараження COVID-19 на робочому місці й планування заходів профілактики на робочих місцях, що не відносяться до сектору охорони здоров'я, може здійснюватися з урахуванням зазначених нижче рівнів ризику. У рамках цих категорій ризику «особами зі встановленою чи підозрюваною інфекцією COVID-19» є особи, які вже пройшли тестування або діагностику з позитивним результатом. Хоча такі хворі повинні отримувати допомогу в умовах ізоляції, існує підвищена ймовірність їхнього контакту з певними категоріями працівників (наприклад, з працівниками, які здійснюють догляд і надають допомогу на дому, фахівцями з надання індивідуальних послуг, продавцями в аптеках).

Існує декілька рівнів ризику зараження на COVID-19. Так низький ризик зараження COVID-19 – види робіт і трудових обов'язків, що не припускають частого і тісного контакту з населенням та іншими працівниками, відвідувачами, клієнтами, покупцями або зовнішніми виконавцями і не потребують контакту з особами зі встановленою чи підозрюваною інфекцією COVID-19. Унаслідок характеру виконуваних функцій працівники даної категорії мінімально контактують із населенням та іншими працівниками.

Середній ризик зараження – види робіт і трудових обов'язків, які передбачають частий і тісний контакт з населенням, іншими працівниками, відвідувачами, клієнтами, покупцями або зовнішніми виконавцями, але не потребують контакту з особами зі встановленою чи підозрюваною інфекцією COVID-19. У районах, де триває реєстрація випадків COVID-19, з таким рівнем ризику можуть стикатися працівники, які в ході виконання своїх обов'язків часто і тісно контактують з населенням, відвідувачами або покупцями в умовах великого скупчення людей (наприклад, на продовольчих ринках, автовокзалах, громадському транспорті і при виконанні іншої виробничої діяльності в умовах, у яких важко дотримуватися відстань 1 метра від інших людей), або здійснюють роботу, що вимагає частого і тіс-

ного контакту з іншими виконавцями. У районах, де відсутнє епідемічне поширення COVID-19, даний сценарій може містити часті контакти з особами, що повертаються з районів з інтенсивною циркуляцією інфекції серед населення.

Високий ризик зараження – види робіт і трудових обов'язків, які передбачають частий і тісний контакт з особами з встановленою чи підозрюваною інфекцією COVID-19, а також зіткнення з предметами і поверхнями, на яких може бути вірус. За межами закладів охорони здоров'я до таких висококонтактних видів робіт належать: транспортування осіб з встановленою чи підозрюваною інфекцією COVID-19 в закритих транспортних засобах, у яких місце водія не відгороджене від пасажирського салону; надання допомоги на дому або надання догляду особам з COVID-19 і тісний контакт з тілами померлих, у яких на момент смерті було встановлено або підозрювалася інфікування COVID-19.

Рівень ризику диференціюється в рамках одного підприємства, причому різні професії і трудові обов'язки можуть бути пов'язані з подібним рівнем ризику. Тому оцінка ризику повинна проводитися за кожним класом робочих місць і за кожною посадою чи групою посад. У рамках кожної оцінки ризику доцільно враховувати умови праці, характер виконуваних завдань, наявність можливих небезпечних факторів (наприклад, для працівників контактних професій) і наявні ресурси, зокрема засоби індивідуального захисту [16-19]. Деякі працівники можуть мати підвищений ризик розвитку тяжкого перебігу інфекції COVID-19 через вік або наявні захворювання. Цей фактор також необхідно брати до уваги при проведенні індивідуальної оцінки ризику [19, 20]. Підвищеного ризику впливу виробничих факторів, що загрожують здоров'ю та безпеці, можуть піддаватися працівники, зайняті наданням найважливіших суспільних послуг у таких сферах, як забезпечення безпеки і охорони правопорядку, роздрібна торгівля продовольством, надання готельних послуг, громадський транспорт, доставка товарів, водопостачання і санітарія, а також контактне обслуговування населення.

Та, перш за все, у групі ризику зараження коронавірусною хворобою, є медичні працівники, що безпосередньо контактують з інфікованими на COVID-19 та відповідають за їхнє життя і здоров'я. Тому держава повинна забезпечити в першу чергу захист безпеки праці та здоров'я медичних працівників, що мають велику вірогідність заразитися гострою респіраторною хворобою. Так 2 лютого 2021 р. прийнято тимчасову постанову Міжнародної трудової організації та Світової організації здоров'я «COVID-19: безпека праці та здоров'я медичних працівників» [21], яка доповнила тимчасові настанови ВООЗ: «Профілактика, виявлення та керування випадком інфікування медичного працівника в контексті COVID-19» від 30 жовтня 2020 р. (містить рекомендації щодо оцінки ризиків після впливу та ведення випадків інфікування медичних працівників [22]), а також «Політика та управління трудовими ресурсами в галузі охорони здоров'я в контексті реагування на пандемію COVID-19» від 3 грудня 2020 року (містить стратегічні рекомендації щодо планування, підтримки та розбудови спроможності трудових ресурсів у галузі охорони здоров'я [23]). Тимчасова постанова [21] повинна використовуватися разом із наведеними вище постановами [22; 23] та забезпечувати захист безпеки праці та здоров'я медичних працівників.

Доцільно зазначити, що державні органи повинні забезпечити, щоб усі медичні працівники, залучені до реагування на COVID-19, незалежно від їхнього статусу зайнятості та способу діяльності, мали доступ до виплат на медичне обслуговування та на випадок хвороби, у тому числі тестування та лікування від COVID-19, карантин та ізоляцію, відповідно до національних законів [24]. Крім того, державні органи влади мусять забезпечити, аби медичні працівники, особливо ті, хто має середній, високий та дуже високий ризик інфікування, незалежно від режиму їхньої діяльності, мали ранній доступ до програм вакцинації проти COVID-19 [25]. Вони повинні також забезпечити, щоб усі медичні працівники були охоплені системами відшкодування на випадок травмування на роботі відповідно до національних нормативних актів [26]. Тобто державні органи влади зобов'язані забезпечити та полегшити доступ до медичної допомоги медичним працівникам, інфікованим COVID-19.

Оцінка ризику зараження COVID-19 на робочих місцях повинна проводитися регулярно, переглядатися роботодавцями і керівництвом підприємств в консультації з працівниками, бажано за підтримки відділів виробничої безпеки.

З огляду на результати оцінки ризику, можливостей для вжиття заходів профілактики і рекомендацій національних органів про порядок коригування заходів щодо захисту здоров'я населення і соціальних заходів, у зв'язку з поширенням COVID-19, приймаються рішення про закриття або повторному відкритті підприємств і установ, а також про припинення або скорочення масштабів виробничої діяльності. При тому здійснюються заходи щодо всіх категорій робочих місць [19, 20].

Дієвим заходом щодо протидії розповсюдження гострої респіраторної хвороби COVID-19, що запроваджується у всьому світі, є введення карантинних обмежень. Запровадження таких обмежень, пов'язаних із введенням на території країни чи окремих її регіонів карантину через розповсюдження пандемії коронавірусу, є необхідними та повинні виконуватися населенням країни.

Законодавством України передбачається за порушення режиму карантину притягнення порушників до кримінальної, адміністративної, фінансової та господарсько-правової відповідальності. Так до кримінальної відповідальності порушник може притягуватися згідно зі статтею 325 Кримінального кодексу України «Порушення санітарних правил і норм по запобіганню інфекційним захворюванням і масовим отруєнням». При тому передбачається накладання штрафу у розмірі 17 тис. грн. здійснення арешту порушника, або обмеження волі [27].

До адміністративної відповідальності притягуються порушники за статтею 42 «Порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм» Кодексу України про адміністративні правопорушення, що тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до дванадцяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян, і на посадових осіб – від шести до двадцяти п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян [28].

Висновки. В умовах епідемічної ситуації, великих темпах зараження населення коронавірусною хворобою важливим завданням кожної держави єчасне запровадження карантинних мір, а також проведення відповідних заходів задля забезпечення організації та здійснення господарської діяльності населенням країни, спрямованих на зниження ризику зараження COVID-19.

Автори переконані, що і в період стабільного розвитку суспільства, і під час надзвичайних ситуацій в країні та світі існує необхідність в інтеграції діяльності органів влади, органів місцевого самоврядування і спеціального суб'єкта правопорядку в державі – Національної поліції України задля забезпечення здійснення заходів із запобігання поширення пандемії COVID-19, забезпечення прав громадян, зокрема на охорону здоров'я, медичну допомогу та страхування, достатній життєвий рівень, працю, освіту, власність тощо. Особливого захисту від держави населення потребує під час надзвичайних ситуацій, у період епідемічної загрози, а також загострення фінансових і соціальних проблем. У складних умовах ведення господарської діяльності державні органи повинні не лише здійснювати відповідні заходи з попередження поширення хвороби, а й неупереджено виконувати обов'язки щодо розвитку господарської діяльності з дотриманням усіх карантинних заходів, проводити нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання відповідно до чинного законодавства, орієнтуючись на захист інтересів підприємців.

Враховуючи рекомендації щодо мінімальних вимог безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці, розроблених на основі Директиви Ради 89/656/ЄС від 30 листопада 1989 р., Наказу Міністерства соціальної політики України від 29.11.2018 р. № 1804, тимчасові рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) про принципи коригування заходів щодо захисту здоров'я населення і соціальних заходів і при одночасному зменшенні ризику повторного зростання захворюваності, щодо захисту здоров'я і безпеки деяких категорій працівників, а також рекомендації Державної служби України з питань праці щодо запобіжних заходів, положення інших законодавчих та підзаконних актів, існує нагальна необхідність у запровадженні комплексної системи захисту вітчизняної економіки від наслідків пандемії, розробки та втілення ефективної безпекової стратегії України в умовах нових глобальних біологічних викликів.

Використані джерела:

1. Оперативна інформація про поширення коронавірусної інфекції COVID-19. *Офіційний вебсайт Міністерства охорони здоров'я України*. URL : <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-pro-poshirennja-koronavirusnoi-infekcii-2019-ncov->. (дата звернення: 25.03.2021)
2. Popova L.M. Peculiarities of administrative and legal regulation of business entities activities during the quarantine in Ukraine. *Адміністративне право та процес : науково-практичний журнал*. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020, № 1(28)/2020, с. 67-79. URL : <http://applaw.net/index.php/journal/article/view/689/608>. (дата звернення: 25.03.2021)
3. Попова Л.М. Роль державного контролю в боротьбі з протиправною підприємницькою діяльністю в умовах карантину. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. Випуск 2(90). Северодонецьк: ЛДУВС імені Е. О. Дідоренка, 2020, с. 147-155.
4. Про заходи протидії поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) та захисту всіх систем життєдіяльності країни від негативних наслідків пандемії та нових

біологічних загроз : Постанова Верховної Ради України від 20.10.2020 р. № 937-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/937-20#Text>. (дата звернення: 25.03.2021)

5. Прийнято Постанову «Про заходи протидії поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) та захисту всіх систем життєдіяльності країни від негативних наслідків пандемії та нових біологічних загроз». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL : <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/198648.html>. (дата звернення: 25.03.2021)

6. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 06.04.2000р. № 1645-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>. (дата звернення: 25.03.2021)

7. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>. (дата звернення: 25.03.2021)

8. Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) URL : <https://menr.gov.ua/content/programa-oon-z-navkolishnogo-seredovishcha-yunep.html>. (дата звернення: 25.03.2021)

10. In draft WHO (2020) Considerations for the disinfection of environmental surfaces in the context of COVID-19. Interim guidance, draft 22 April 2017.

11. Social Stigma associated with COVID-19, UNICEF, WHO, IFRC. URL : <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/covid19-stigma-guide.pdf?1>. (дата звернення: 25.03.2021)

WHO, IFRC, OCHA (2020). COVID-19: How to include marginalized and vulnerable people in risk communication and community engagement, update #1. URL : <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COVID-19-RCCE-Guidance-Update-200422.pdf?1>. (дата звернення: 25.03.2021)

12. Практические аспекты организации ведения случаев COVID-19 в лечебных учреждениях и на дому. Временные рекомендации Всемирной организации здравоохранения ВОЗ(2020). 19 марта 2020 г. URL : https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331728/WHO-2019-nCoV-HCF_operations-2020.1-rus20. (дата звернення: 25.03.2021)

13. Директива 89/656 / ЄС Ради Європейських Співтовариств про мінімальні вимоги до охорони здоров'я і безпеки при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочих місцях (третя окрема директива в значенні Статті 16 (1) Директиви 89/391 / ЄС). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b44#Text. (дата звернення: 25.03.2021)

14. Про затвердження Мінімальних вимог безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці : Наказ Міністерства соціальної політики України від 29.11.2018 р. № 1804. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1494-18#Text>. (дата звернення: 25.03.2021)

15. Попова Л.М. Особливості адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів підприємництва в умовах пандемії коронавірусу COVID-19. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка : науковий журнал. Випуск 1(89). Северодонецьк: ЛДУВС імені Е. О. Дідоренка, 2020. с.172-186.

16. Нестеренко О.В., Онищенко Н. Г., Самохвалова А.І. Профілактика травматизму та профзахворювань робітників підприємств в Україні. *Науковий вісник будівництва*. Харків: ХНУБА, Вип.2. Том 96, 2019 р., с. 398-405

17. Нестеренко О.В., Онищенко Н. Г., Самохвалова А. Ризики в будівельній галузі. Науковий вісник будівництва. Харків: ХНУБА, Вип. 3. Том 97, 2019 р., с. 154-158

18. Рибалка В.В. та ін. Психологічна профілактика і гігієна особистості у протидії пандемії COVID-19: Методичний посібник/ Авт.кол.: Рибалка В.В., Помиткін Е.О., Ігнатович О.М., Павлик Н.В., Іванова О.В., Радзімовська О.В., Становських З.Л., Калюжна Є.М., Кабиш-Рибалка Т.В.; за ред. Рибалки В.В.–Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2020. 123 с., с. 115.

19. Рибалка В. В. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19: Інтернет-посібник / за наук. ред.В.Г.Кременя; [координатор інтернет-посібника В. В. Рибалка; колектив авторів]. Київ: ТОВ «Юрка Любченка», 2020. 243 с. С. 31.

20. Тимчасова настанова Міжнародної трудової організації та Світової організації здоров'я «COVID-19: безпека праці та здоров'я медичних працівників» (International labour organization. World Health organization. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/—ed_protect/—protrav/—safework/documents/instructionalmaterial/wcms_775035.pdf. (дата звернення: 25.03.2021)

21. Профілактика, виявлення та лікування випадку інфікування медичного працівника в контексті COVID- 19. Тимчасова настанова, 30 жовтня 2020 р. Женева: Всесвітня організація охорони здоров'я. URL : <https://www.who.int/publications/i/item/10665-336265/> (звернення 20 березня 2021 р.).

22. Політика та управління робочими ресурсами в галузі охорони здоров'я в контексті реагування на пандемію COVID-19. Тимчасова настанова, 3 грудня 2020 р. Женева: Всесвітня організація охорони здоров'я. URL : <https://www.who.int/publications/i/item/health-workforce-policy-and-management-in-the-context-of-the-covid-19-pandemic-response>. (звернення 20 березня 2021 р.).

23. Стандарти МОП та COVID-19 (коронавірус). FAQ. Женева: Міжнародна організація праці; 29 травня 2020 р. URL : https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/—ed_norm/—normes/documents/genericdocument/wcms_739937.pdf. (дата звернення: 25.03.2021)

24. Настанова з розробки національного плану розгортання вакцинації та імунізації проти COVID-19. Тимчасова настанова, 16 листопада 2020 р. Женева: Всесвітня організація охорони здоров'я. URL : https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/336603/WHO-2019-nCoV-Vaccine_deployment-2020.1-eng.pdf. (дата звернення: 25.03.2021)

25. C121 – Конвенція про виплати у зв'язку з виробничими травмами, 1964 р. [Додаток І, змінений у 1980 р.] (№121). Normlex [веб-сайт]. Женева: Міжнародна організація праці. URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C121 (дата звернення: 25.03.2021)

26. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5.04.2001 р. № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. (дата звернення: 25.03.2021)

27. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>. (дата звернення: 25.03.2021)

References:

1. Konstytutsiia Ukrainy: [priyiniata na 5-i sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 cherv.1996 r. : v red. vid 2 cherv. 2016 r.] (2017) N. p. / *Verkhovna Rada Ukrainy - Verkhovna Rada of Ukraine*. Ofits. vyd. Kyiv : Parlam. vyd-vo. [in Ukrainian].

2. Operativna informatsiia pro poshyrennia koronavirusnoi infektsii COVID-19. *Ofitsiyniy websait Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy - Official website of the Ministry of Health of*

Ukraine. N. d. N. p. URL : <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-pro-poshi-rennja-koronavirusnoi-infekcii-2019-ncov->.[in Ukrainian].

3. Popova, L. M. (2020) Peculiarities of administrative and legal regulation of business entities activities during the quarantine in Ukraine. *Administrativne pravo ta protses : naukovo-praktychnyi zhurnal - Administrative law and process: scientific and practical journal*, 1(28), 67-79. Kyiv : Vydavnychiy dim «Helvetyka». URL : <http://applaw.net/index.php/journal/article/view/689/608>. [in Ukrainian].

4. Popova, L. M. (2020) Rol derzhavnoho kontroliu v borotbi z protypravnoiu pidpryiemnytskoiu diialnistiu v umovakh karantynu. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. Didorenka – Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after EA Didorenko*, issue 2(90), 147-155. Sievierodonetsk: LDUVS imeni E. Didorenka. [in Ukrainian].

5. Pro zakhody protydii poshyrenniu koronavirusnoi khvorooby (COVID-19) ta zakhystu vsikh system zhyttiediialnosti krainy vid nehatyvnykh naslidkiv pandemii ta novykh biolohichnykh zahroz : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 20.10.2020 r. № 937-IKh. (2020) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/937-20#Text>. [in Ukrainian].

6. Pryiniato Postanovu «Pro zakhody protydii poshyrenniu koronavirusnoi khvorooby (COVID-19) ta zakhystu vsikh system zhyttiediialnosti krainy vid nehatyvnykh naslidkiv pandemii ta novykh biolohichnykh zahroz». *Ofitsiyniy vebportal parlamentu Ukrainy - Official web portal of the Parliament of Ukraine*/N. d. N. p. URL : <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/198648.html>. [in Ukrainian].

7. Pro zakhyst naselennia vid infektsiinykh khvorob : Zakon Ukrainy vid 06.04.2000r. № 1645-III. (2000) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>. [in Ukrainian].

8. Pro zabezpechennia sanitarnoho ta epidemichnoho blahopoluchchia naselennia : Zakon Ukrainy vid 24.02.1994 r. № 4004-KhII. (1994) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>. [in Ukrainian].

9. Prohrama OON z navkolyshnoho seredovyshcha (IuNEP) N. d. N. p. URL : <https://menr.gov.ua/content/programma-oon-z-navkolishnogo-seredovishcha-yunep.html>. [in Ukrainian].

10. In draft WHO (2020) Considerations for the disinfection of environmental surfaces in the context of COVID-19. N. p. Interim guidance, draft 22 April 2017. [in English].

11. Social Stigma associated with COVID-19, UNICEF, WHO, IFRC. N. d. N. p. URL : <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/covid19-stigma-guide.pdf1>. [in English].

12. WHO, IFRC, OCHA (2020). COVID-19: How to include marginalized and vulnerable people in risk communication and community engagement, update #1. N. d. N. p. URL : <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COVID-19-RCCE-Guidance-Update-200422.pdf19>. [in English].

13. Praktycheskye aspekty orhanyzatsyy vedeniya sluchaev COVID-19 v lechebnykh uchrezhdeniyakh y na domu. Vremennyye rekomendatsyy Vsemymoi ohanyzatsyy zdravo khraneniya VOZ(2020). 19 marta 2020 h. (2020) N. p. URL : https://appswho.int/iris/bitstream/handle/10665/331728/WHO-2019-nCoV-HCF_operations-2020.1-rus20. [in Ukrainian].

14. Dyrektyva 89/656 / YeES Rady Yevropeiskykh Spivtovarystv pro minimalni vymohy do okhorony zdorovia i bezpeky pry vykorystanni pratsivnykamy zasobiv indyvidualnoho zakhystu na robochykh mistsiakh (tretia okrema dyrektyva v znachenni Statti 16 (1) Dyrektyvy 89/391/YeES). N. d. N. p. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b44#Text. [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia Minimalnykh vymoh bezpeky i okhorony zdorov'ia pry vykorystanni pratsivnykamy zasobiv indyvidualnogo zakhystu na robochomu misti : Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy vid 29.11.2018 r. № 1804. (2018) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1494-18#Text>. [in Ukrainian].

16. Popova, L. M. (2020) Osoblyvosti administratyvno-pravovoho rehuliuвання діяльності суб'єктів підприємництва в умовах пандемії коронавірусу COVID-19. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. Didorenka - Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. Didorenko, issue 1(89), 172-186*. Sievierodonetsk: LDUVS imeni E. O. Didorenka. [in Ukrainian].

17. Nesterenko, O. V., Onyshchenko, N. H., Samokhvalova, A. I. (2019) Profilaktyka travmatyzmu ta profzakhvoriuvan robotnykiv pidpriemstv v Ukraini. *Naukovyi visnyk budivnytstva - Scientific Bulletin of Construction, issue 2, vol. 96, 398-405*. Kharkiv: KhNUBA. [in Ukrainian].

18. Nesterenko, O. V., Onyshchenko, N. H., Samokhvalova, A. Ryzyky v budivelnii haluzi. *Naukovyi visnyk budivnytstva - Scientific Bulletin of Construction, issue 3, vol. 97, 154-158*. Kharkiv: KhNUBA. [in Ukrainian].

19. Rybalka, V. V. et al. (2020) Psykholohichna profilaktyka i hihiena osobystosti u protydiipandemii COVID-19 : metodychnyi posibnyk/ Rybalka, V. V., Pomytkin, E. O., Ihnatovych, O. M., Pavlyk, N. V., Ivanova, O. V., Radzimovska, O. V., Stanovskyykh, Z. L., Kaliuzhna, Ye. M., Kabysh-Rybalka, T. V. (Eds.); Rybalka, V. V. (Ed.) Kyiv : Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy, 115. [in Ukrainian].

20. Rybalka, V. V. (2020) Psykholohiia i pedahohika u protydii pandemii COVID-19: Internet-posibnyk / V. H. Kremen (Ed.); [koordinator internet-posibnyka V. V. Rybalka; kolektyv avtoriv]. Kyiv : TOV «Iurka Liubchenka», 31. [in Ukrainian].

21. Tymchasova nastanova Mizhnarodnoi trudovoi orhanizatsii ta Svitovoi orhanizatsii zdorov'ia «COVID-19: bezpeka pratsi ta zdorov'ia medychnykh pratsivnykiv» (International labour organization. World Health organization. N. d. N. p. URL : https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/instructionalmaterial/wcms_775035.pdf. [in Ukrainian].

22. Profilaktyka, vyivlennia ta likuvannia vypadku infekuvannia medychnoho pratsivnyka v konteksti COVID- 19. Tymchasova nastanova, 30 zhovtnia 2020 r. Zheneva: Vsesvitnia orhanizatsiia okhorony zdorov'ia. (2020) N. p. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/10665-336265>. [in Ukrainian].

23. Polityka ta upravlinnia robochymy resursamy v haluzi okhorony zdorov'ia v konteksti reahuvannia na pandemiiu COVID-19. Tymchasova nastanova, 3 hrudnia 2020 r. Zheneva: Vsesvitnia orhanizatsiia okhorony zdorov'ia. (2020) N. p. URL : <https://www.who.int/publications/i/item/health-workforce-policy-and-management-in-the-context-of-the-covid-19-pandemic-response>. [in Ukrainian].

24. Standarty MOP ta COVID-19 (koronavirus). FAQ. Zheneva: Mizhnarodna orhanizatsiia pratsi; 29 travnia 2020 r. (2020) N. p. URL : https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/genericdocument/wcms_739937.pdf. [in Ukrainian].

25. Nastanova z rozrobky natsionalnogo planu rozghortannia vaktsynatsii ta imunizatsii proty COVID-19. Tymchasova nastanova, 16 lystopada 2020 r. Zheneva: Vsesvitnia orhanizatsiia okhorony zdorov'ia. (2020) N. p. URL : (https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/336603/WHO-2019-nCoV-Vaccine_deployment-2020.1-eng.pdf). [in Ukrainian].

26. C121 – Konventsii pro vyplaty u zv'iazku z vyrobnychymy travmamy, 1964 r. [Dodatok I, zminenyi u 1980 r.] (№ 121). Normlex [veb-sait]. Zheneva: Mizhnarodna

orhanizatsiia pratsi. (1964; 1980) N. p. URL : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C121. [in Ukrainian].

27. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 5.04.2001 r. № 2341-III.(2001) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukrainian].

28. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia : Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 r. № 80731-Kh. (1984) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.04.2021

Попова Л. Н., доктор юридических наук, кандидат экономических наук, доцент, профессор кафедры финансов и кредита Харьковского национального университета строительства и архитектуры (г. Харьков, Украина)

Нестеренко Е. В., ассистент кафедры безопасности жизнедеятельности и инженерной экологии Харьковский национальный университет строительства и архитектуры (г. Харьков, Украина)

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ И ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19

В статье указано, какие именно угрозы заражения коронавирусной болезнью существуют для населения, и обоснована необходимость обеспечения государством мероприятий по организации и осуществления хозяйственной деятельности в условиях пандемии COVID-19. Проанализировано действующее законодательство о наличии действенных программ, призванных помочь населению на каждом этапе корректировки противоэпидемических мероприятий с учетом особенностей текущей ситуации в стране. Проведен анализ профилактических мероприятий, проводимых в Украине субъектами хозяйствования при осуществлении хозяйственной деятельности во избежание заражения коронавирусной болезнью. Обоснована необходимость введения комплексной системы защиты отечественной экономики от последствий пандемии, разработки и внедрения эффективной стратегии безопасности Украины в условиях новых глобальных биологических вызовов.

Ключевые слова: правовые основы, государственные органы, хозяйственная деятельность, субъекты хозяйствования, вредные производственные факторы, риски, пандемия COVID-19, профилактика, стратегии безопасности.

Попова Л., Doctor of Law, Ph. D. in Economy, Associate Professor, Professor of Finance and Credit Department Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture (Kharkiv, Ukraine)

Nesterenko O., Assistant of the Department of Life Safety and Engineering Ecology, Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture (Kharkiv, Ukraine)

LEGAL PRINCIPLES OF ORGANIZATION AND ECONOMIC ACTIVITY IN THE CONVENTION OF THE COVID-19 PANDEMIC

The article emphasizes that human health and life are basic social and constitutional values, an important area of public policy. Therefore, the study of problems related to health care

and protection of the right to health of the Ukraine population is part of law enforcement activities of the state, and are extremely relevant in the context of the coronavirus pandemic not only in our country but around the world. The article indicates the threats of coronavirus disease to the population, and substantiates the need for the state to provide measures for the organization and implementation of economic activities in a pandemic COVID-19. The article analyzes the legislation to ensure an effective program that calls for assistance to the population at each stage of the use of anti-epidemic measures, taking into account the current situation in the country. The authors analyzed the preventive measures taken in Ukraine by business entities during economic activities to avoid infection with coronavirus disease. The necessity of introduction of the complex system of protection of domestic economy against consequences of pandemic, development and implementation of effective security strategy of Ukraine in the conditions of new global biological challenges is substantiated.

The authors are convinced that both in the period of stable development of society and during emergencies in the country and the world there is a need to integrate the activities of government, local government and a special law enforcement agency in the country - the National Police of Ukraine. pandemic COVID-19, ensuring the rights of citizens, in particular to health care, medical care and insurance, adequate living standards, work, education, property, etc.

Keywords: legal bases, state bodies, economic activity, economic entities, harmful production factors, risks, pandemic COVID-19, prevention, security strategy.